

**'Quickscan natuurtoets
bedrijventerrein De Wieken'**

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden
in het kader van natuurwet- en regelgeving*

Colofon

Titel: **'Quickscan natuurtoets bedrijventerrein De Wieken'**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 09250

Status: Definitief

Datum: 2 november 2009

Auteur: M.A. (Martin) Heinen

Veldonderzoek: Ing. M. (Mike) Wallink

Eindredactie: Drs. I. (Iwan) Veeman

Opdrachtgever: Gemeente Hoogeveen

Contactpersoon: Mevr. J. H. de Vries

EcoGroen Advies BV

Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2009)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Heinen, M.A. (2009). 'Quickscan natuurtoets bedrijventerrein De Wieken'; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 09-250. EcoGroen Advies, Zwolle.

Inhoudsopgave

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding en doelstelling	2
1.2	Situatie.....	2
1.3	Algemene opzet	3
2	Gebiedsgericht natuurbeleid	4
2.1	Inleiding	4
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	4
2.3	Nota Ruimte.....	4
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	6
3.1	Methode	6
3.2	Flora	6
3.3	Zoogdieren	6
3.4	Broedvogels.....	8
3.5	Amfibieën	8
3.6	Vissen.....	9
3.7	Overige soorten.....	9
4	Geraadpleegde bronnen	10
Bijlage		
I	Wettelijk kader

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van de gemeente Hoogeveen (contactpersoon mevrouw J.H. de Vries) heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets uitgevoerd in verband met het nieuw op te stellen bestemmingsplan voor bedrijventerrein De Wieken. Het nieuwe bestemmingsplan is grotendeels conserverend van aard, maar op enkele locaties zijn plannen voor een gewijzigde ruimtelijke invulling. In voorliggend onderzoek worden twee van deze locaties beschreven. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingrepen op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en het vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

Het onderzoek is voor een belangrijk deel gebaseerd op een veldbezoek in juli 2009 en een aanvullende omgevingscheck. Tevens heeft een inventarisatie plaatsgevonden van bekende verspreidingsgegevens.

Gebiedsgericht natuurbeleid

De onderzoekslocaties maken geen deel uit van een gebied dat is beschermd krachtens de Natuurbeschermingswet, Ecologische Hoofdstructuur of ander gebiedsgericht beleid. In geval van grondwaterverlaging of onttrekken van grondwater bij het bosperceel, wordt aangeraden een hydrologisch onderzoek uit te laten voeren naar de effecten hiervan op de naastgelegen EHS (beekdalgrasland). Op basis van de afstand en tussenliggende barrières zijn uitstralende effecten op Natura 2000-gebieden niet aan de orde.

Aangetroffen en te verwachten soorten

De onderzoekslocaties betreffen een bosperceel en een braakliggend terrein.

Onderstaand worden de bevindingen kort weergegeven:

- Er zijn geen beschermde planten of soorten van de Rode Lijst aangetroffen of te verwachten op beide locaties;
- Er zijn geen geschikte vaste verblijfplaatsen voor vleermuizen aangetroffen. De plannen geven ook geen aanleiding schade te veronderstellen aan de migratiemogelijkheden van vleermuizen, mits mitigerende maatregelen worden toegepast;
- Op beide locaties zijn vaste verblijfplaatsen van diverse algemeen voorkomende, laag beschermde, zoogdiersoorten aangetroffen of te verwachten. Zwaarder beschermde soorten zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht;
- Aanwezige bomen en struiken vormen broedgebied voor diverse algemene broedvogels van bos en struweel;
- Poelkikker is op beide onderzoekslocaties niet aangetroffen en wordt ook niet verwacht;
- In een sloot langs het bosperceel is (beperkte) voortplanting en overwintering van laag beschermde amfibieënsoorten te verwachten. In het bosperceel en in de singel aan de noordzijde van het braakliggende terrein is overwintering van deze soorten te verwachten;
- Er zijn geen beschermde vissoorten aangetroffen en deze worden zodoende ook niet verwacht;
- Er zijn geen reptielen of beschermde ongewervelden aangetroffen en/of te verwachten. Geschikte biotopen voor deze soortgroepen ontbreken.

Ontheffing en compenserende en mitigerende maatregelen

- Ten aanzien van het behoud van jachtroutes van vleermuizen is het noodzakelijk om de bomen in de berm van de Stuiwandeweg langs het bosperceel te laten staan. Indien het bosperceel wordt gekapt en er bedrijven worden gebouwd is het van belang om daar verlichtingsbronnen te plaatsen die hun lichtbundel naar beneden schijnen en het licht niet naar de omgeving verstrooien;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na half juli. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Zo kan Houtduif broeden tot wel half november;
- Bij de beoogde plannen kunnen mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren en/ of amfibieën verloren gaan. Het nemen van verplichte mitigerende maatregelen of het aanvragen van een ontheffing is hier voor laag beschermde soorten echter niet aan de orde, omdat automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9, 11 en 12 uit de Flora- en faunawet geldt;
- Om schade aan kleine zoogdieren en amfibieën te minimaliseren is het wenselijk - indien de planning van de activiteiten dit toelaat - graafwerkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren in de periode september- december (mits vorstvrij).

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van de gemeente Hoogeveen (contactpersoon mevr. J.H. de Vries) heeft EcoGroen Advies BV in 2006 een natuurwaardenonderzoek uitgevoerd in verband met de beoogde aanpassing van het bestemmingsplan van bedrijventerrein De Wieken te Hoogeveen. Op dit moment geldt een groot aantal bestemmingsplannen voor het bedrijventerrein en die worden samengevoegd. De aanpassing van het bestemmingsplan is voor een groot deel conserverend van karakter, maar voor enkele locaties zijn er plannen voor een gewijzigde invulling. In voorliggend rapport wordt onderzoek op twee van deze wijzigingslocaties besproken (zie figuur 1).

De Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of plannen niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats.

In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de ruimtelijke ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

1.2 Situatie

De twee onderzoekslocaties betreffen een bosperceel en een braakliggend terrein. Het bosperceel is gelegen tussen de Middenveldweg, A.G. Bellstraat en Stuifzandeweg. Het braakliggend terrein ligt tussen de A.G. Bellstraat, Kanaalweg en Industrierweg (zie figuur 1). Het bosperceel bestaat voornamelijk uit Ruwe berk, Zomereik, Wilde lijsterbes, Hazelaar en Eenstijlige meidoorn. Op het braakliggende terrein liggen steen- en zandhopen en is aan de noordrand een struikenrij aanwezig. Op het moment van het veldbezoek werd er op het terrein gewerkt.

Figuur 1: Globale ligging van de twee onderzoekslocaties, bestaande uit een bosperceel (gele arcering) en een braakliggend terrein (rode arcering) weergegeven op een luchtfoto. (Bron: Google Earth).

1.3 Algemene opzet

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op locatiebezoek op 1 juli en 29 september 2009. Tevens is gebruik gemaakt van een voor het bestemmingsplan uitgevoerd natuurwaardenonderzoek uit 2006 (De Vries & Van der Sluis 2007) en bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen). Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingrepen, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de te verwachten effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) en compenserende maatregelen eventueel nodig zijn om de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten te garanderen.

2 Gebiedsgericht natuurbeleid

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet 1998, waarin onder andere opgenomen de Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijn) en Beschermde Natuurmonumenten;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en natuur buiten de EHS zoals ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming geregeld van Vogelrichtlijngebieden, Habitatrichtlijngebieden - tezamen Natura 2000-gebieden genoemd- en Beschermde Natuurmonumenten (Ministerie van LNV 2009).

In de directe nabijheid van de onderzoekslocatie bevinden zich geen Natura 2000-gebieden of Beschermde Natuurmonumenten. Het dichtstbijzijnde gebied is het Habitatrichtlijngebied Mantingerzand, gelegen op een afstand van meer dan vijf kilometer.

Het Mantingerzand is een stuifzandgebied begroeid met vochtige en droge heiden en jeneverbessen. Verspreid liggen enkele naald- en loofbosjes. In laagten zijn vochtige gebieden aanwezig waaronder enkele zure vennen. Een aanzienlijk deel van het gebied bestaat uit voormalige landbouwgronden die worden omgevormd tot natuur. Het gebied is aangemeld als Habitatrichtlijngebied vanwege het voorkomen van de habitattypen: stuifzandheiden met Struikhei, binnenlandse kraaiheibegroeiingen, zandverstuivingen, zure vennen, vochtige heiden (hogere zandgronden), jeneverbesstruwelen en heischrale graslanden. Deze habitattypen zijn niet aangetroffen op beide onderzoekslocaties en ook niet te verwachten.

Gezien de grote afstand en de barrièrewerking door tussenliggende bebouwing en infrastructuur zijn negatieve effecten op Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten niet aan de orde.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in het leven geroepen en worden ondermeer ganzen - foerageergebied en weidevogelgebied aangewezen.

De EHS kent een specifieke bescherming. Ingrepen die de wezenlijke kenmerken of waarden ervan aantasten worden niet toegestaan ('Nee, tenzij regime'). Zowel ingrepen in bossen en natuurgebieden als ingrepen in de omgeving van deze gebieden dienen beoordeeld te worden op mogelijke schadelijke effecten.

De Nota Ruimte is een zogeheten planologische kernbeslissing (PKB). Het Rijk verwacht dat provincies en gemeenten de Nota laten doorwerken in hun ruimtelijke plannen, zoals het streekplan en het bestemmingsplan.

Ecologische Hoofdstructuur

Volgens de kaart 'Concretisering EHS' uit de Atlas van Drenthe (2008), maken beide onderzoekslocaties geen onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Bosperceel

Het dichtstbijzijnde gebied behorend tot de EHS ligt direct ten noorden van de Middenveldweg, op een afstand van circa 75 meter van het onderzochte bosperceel (zie figuur 2). Dit bestaande natuurgebied is grasland met als natuurdoeltype 'Dotterbloemgrasland van beekdalen'. Er treedt als gevolg van de voorgenomen plannen weliswaar geen fysieke verstoring op van de EHS, maar er wordt aangeraden - in geval van grondwaterverlaging of onttrekken van grondwater - een hydrologisch onderzoek uit te laten voeren in overleg met bijvoorbeeld de Provincie Drenthe en het waterschap. Beekdalgraslanden met Dotterbloemvegetaties zijn namelijk sterk afhankelijk van ongewijzigde grondwaterstromen en kwel.

Braakliggend terrein

Het braakliggend terrein ligt geheel binnen het huidige bedrijventerrein en de stedelijke invloedssfeer. De bestemmingsplanwijziging op dit terrein heeft geen negatieve invloed op de verderop gelegen EHS.

Figuur 2: Ligging van de dichtstbijzijnde Ecologische Hoofdstructuur ten opzichte van het onderzochte bosperceel (rode arcering). Bron: Provincie Drenthe (2008).

Overige natuurwaarden

Beide onderzoekslocaties liggen niet in een gebied met specifieke natuurwaarden buiten de EHS (Provinciaal Omgevingsplan, Drenthe 2006). Het onderzochte bosperceel grenst ten noorden van de Middenveldweg aan gebied met 'botanische waarden voor sloten'. Dit betreft ook de EHS. Hierboven is reeds aangegeven dat het raadzaam is een hydrologisch onderzoek uit te laten voeren naar de gevolgen van de geplande activiteiten op deze specifieke natuurwaarden.

Het onderzochte braakliggend terrein ligt geheel binnen de stedelijke invloedssfeer en bestemmingsplanwijzigingen op dit terrein hebben geen invloed op specifieke natuurwaarden buiten de EHS.

3 Flora en fauna van het onderzoeksgebied

3.1 Methode

Op 1 juli 2009 is een veldbezoek aan beide locaties gebracht. Tevens is een omgevingscheck uitgevoerd op 29 september 2009. Tijdens het veldbezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet (FFW) en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (tabel 2 en 3) die ontheffingsplichtig zijn. De omgevingscheck was noodzakelijk in verband met de aanwezigheid in 2006 van Poelkikker in de nabijheid van het bosperceel. Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: flora, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden. De resultaten van het natuurwaardenonderzoek uit 2006 (De Vries & Van der Sluis 2007) zijn indien relevant meegenomen in voorliggend onderzoek. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie 'geraadpleegde bronnen') en 'expert judgement', een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortengroepen beschreven die op de onderzoekslocaties en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht. Een korte toelichting op het beschermingsregime van de Flora- en faunawet is gegeven in Bijlage I.

3.2 Flora

Het bosgebied heeft een samenstelling die kenmerkend is voor het Zomereiken-Berkenbos met dominante soorten als Ruwe berk, Zomereik, Hazelaar, Wilde lijsterbes en Eenstijlige meidoorn. De ondergroei heeft een kruidlaag met plantensoorten van enigszins vochtige en voedselrijke situaties. De volgende soorten zijn onder andere aangetroffen: Grote brandnetel, Kropaar, Gewone berenklaauw, Fluitenkruid, Hondsdraf, Ridderzuring, Haagwinde, Zevenblad, Smeerwortel en Klimop. In de aangrenzende sloot is op een aantal plaatsen Klein kroos aanwezig.

Het braakliggende terrein heeft een vegetatie die kenmerkend is voor sterk betreden en verruigde plaatsen. Ook komen er pionierplanten voor. Witte klaver, Bijvoet, Jacobskruiskruid, Echte kamille, Slangekruid, Wilde peen, Gewone klaproos, Middelste teunisbloem en Hazenpootje zijn onder andere soorten die zijn aangetroffen.

Op beide onderzoekslocaties zijn geen groeiplaatsen aangetroffen of te verwachten van beschermde plantensoorten en bedreigde soorten die op de Rode Lijst staan.

Op basis van het uitgevoerde veldwerk in 2009 worden ook geen zwaarder beschermde plantensoorten verwacht op beide locaties.

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrictlijn en tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Potentiële verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders etc. Aangezien bebouwing op beide onderzoekslocaties ontbreekt, is specifiek gelet op eventueel aanwezige holten en spleten in bomen. Op beide locatie zijn geen bomen aangetroffen die geschikt kunnen zijn als vaste verblijfplaats van vleermuizen. Spleten of gaten in de stammen die als verblijfplaats

kunnen dienen ontbreken. Er zijn ook geen spechtengaten aangetroffen die als zodanig gebruikt kunnen worden.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (b.v. rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Bosperceel

Het te kappen bos met aanwezige bosranden vormt een potentiële vliegroute voor vleermuizen. In de nabije omgeving zijn echter veel lijnvormige elementen, bijvoorbeeld de eikenrijen langs de Stuifzandeweg, aanwezig. In 2006 waren deze eikenrijen belangrijke jachtroutes van vleermuizen (De Vries & Van der Sluis 2007).

Ten aanzien van het behoud van jachtroutes van vleermuizen is het noodzakelijk om de bomen in de berm van de Stuifzandeweg langs het bosperceel te laten staan. Indien het bosperceel wordt gekapt en er bedrijven worden gebouwd is het van belang om daar verlichtingsbronnen te plaatsen die hun lichtbundel naar beneden schijnen en het licht niet naar de omgeving verstrooien.

Braakliggend terrein

Het braakliggend terrein heeft geen lijnvormige elementen die kunnen worden gezien als belangrijke vliegroutes voor vleermuizen.

Potentieel foerageergebied

Vleermuizen foerageren op locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen en bomenrijen of boven water. Door de aanwezigheid van bos en bomenrijen worden beide locaties mogelijk als foerageergebied gebruikt door enkele vleermuissoorten. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

De beide onderzoekslocaties en de nabije omgeving zullen ook in de toekomst geschikt foerageerhabitat voor vleermuizen vormen. Er is geen sprake van verlies van onmisbaar foerageergebied.

Overige zoogdieren

Op beide onderzoekslocaties zijn vaste verblijfplaatsen van de laag beschermde zoogdiersoorten te verwachten. In het bosperceel betreft dit Konijn, Bosmuis, Rosse woelmuis, Bosspitsmuis (spec.), Wezel en Egel. Op het braakliggende terrein worden Konijn, Aardmuis, Veldmuis, Bosmuis, Huisspitsmuis en Mol verwacht.

Tijdens het veldbezoek is ook gelet op sporen die duiden op de aanwezigheid van overige juridisch zwaarder beschermde zoogdieren (bijvoorbeeld Eekhoorn en Steenmarter). Deze zijn niet aangetroffen en vaste verblijfplaatsen van zwaarder beschermde zoogdieren kunnen zodoende worden uitgesloten op beide locaties.

Bij de planrealisatie zullen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren verloren gaan. Binnen de Flora- en faunawet geldt in deze situatie voor deze soorten automatisch een vrijstelling.

Schade aan de aanwezige algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door graafwerkzaamheden uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

3.4 Broedvogels

Alle van nature in Nederland voorkomende broedvogels, hun nesten, eieren en jongen zijn tijdens het broedseizoen strikt beschermd in de Flora- en faunawet. In de regel worden effecten op broedvogels of hun nesten en jongen vermeden door schadelijke of storende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren.

Er is geen systematische broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Tijdens het veldbezoek is de aandacht met name uitgegaan naar de aanwezigheid van jaarrond beschermd nestplaatsen van vogelsoorten.

Broedvogels met jaarrond beschermd nesten

Op 26 augustus 2009 is de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten het hele jaar door zijn beschermd gewijzigd. Vanaf deze datum zijn nesten van Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstraat, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespandief en Zwarte wouw jaarrond beschermd. Voor de effectbeoordeling is de nieuwe lijst gehanteerd.

Vaste verblijfplaatsen van broedvogels met jaarrond beschermd nesten zijn op de onderzoekslocaties of de directe omgeving niet aangetroffen en ook niet te verwachten.

Overige broedvogels

Het bosperceel is geschikt als broedbiotoop voor bos- en struweelvogels. Het betreft onder andere Roodborst, Winterkoning, Heggenmus, Tjiftjaf, Tuinfluiter, Zwartkop, Merel, Zwarte kraai, Groenling, Vink en Houtduif.

Het braakliggende terrein biedt geen broedgelegenheid aan vogels. Enkel de aanwezige groenstrook aan de noordzijde van het terrein is geschikt als broedbiotoop voor enkele algemene struweelvogels.

Alle broedvogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Als broedseizoen wordt gehanteerd: periode van nestbouw, periode van broed op de eieren en de periode dat de jongen op het nest gevoerd worden. Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. Voor de aanwezige soorten kan de periode tussen 15 maart en 15 juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar, daarnaast wordt in het kader van de Flora- en faunawet voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

Wanneer in de periode tussen 15 juli en 15 november gestart wordt met de werkzaamheden is het van belang om na te gaan of bewoonde nesten van Houtduif aanwezig zijn in de invloedsfeer van de plannen. De Houtduif kan namelijk broeden tot half november.

Aanlegwerkzaamheden hoeven niet altijd voor het broedseizoen te worden afgerond op voorwaarde dat er geen broedgelegenheid ontstaat. Daarbij kan het helpen om het ontstaan van ruigtestroken en takkenhopen te voorkomen.

3.5 Amfibieën

Poelkikker (Rana lessonae)

Uit bekende verspreidingsgegevens (o.a. RAVON.nl, natuurloket.nl en De Vries & Van der Sluis 2007) blijkt dat de strikt beschermd Poelkikker (FFW tabel 3) bekend is uit de omgeving. Tijdens het veldonderzoek is dan ook specifieke aandacht uitgegaan naar deze soort. Zowel tijdens het natuurwaardenonderzoek uit 2006 als het uitgevoerde veldwerk van 1 juli jl., is Poelkikker op beide onderzoekslocaties niet

aangetroffen. Er is vanwege het ontbreken van vegetatierijk water geen voortplantings- en overwinteringsbiotoop voor deze soort aanwezig.

Het bosperceel zou bij aanwezigheid van Poelkikker geschikt winterbiotoop kunnen vormen. Om die reden is tijdens een omgevingscheck op 29 september 2009 het gebied ten westen van het bosperceel onderzocht op voortplantingsbiotoop voor Poelkikker. Dit gebied is momenteel deels bebouwd. In een laag gedeelte van het terrein heeft water gestaan, maar dit is geheel opgedroogd en mist een goed ontwikkelde waterplantenvegetatie, essentieel voor aanwezigheid van Poelkikker. Op basis van deze kenmerken is het niet geschikt als voortplantingswater. De aanwezige watergangen zijn visrijk en zodoende ongeschikt als voortplantingsbiotoop van Poelkikker. Een populatie van de soort wordt niet verwacht en de controle wijst uit dat beide planlocaties geen onderdeel uitmaken van het leefgebied van Poelkikker.

Overige soorten

Langs het bosperceel is een klein gedeelte sloot met permanent oppervlaktewater aanwezig. Dit is mogelijk (beperkt) geschikt als voortplantingswater voor de algemene en laag beschermde Bruine kikker, Bastaardkikker en Gewone pad. De sliblaag in de sloot en strooisellaag van het bos vormen potentieel overwinteringsbiotoop voor deze soorten.

Vanwege het ontbreken van permanent oppervlaktewater op het braakliggende terrein is hier geen voortplanting van amfibieën te verwachten. In de strooisellaag van de groenstrook aan de noordzijde en in de her en der aanwezige steenhopen kunnen evenwel Bruine kikker en Gewone pad overwinteren.

Zwaarder beschermde soorten als Kamsalamander, Rugstreeppad en Heikikker worden gezien de terreingesteldheid in combinatie met eerder onderzoek en bekende verspreidingsgegevens (Natuurloket.nl & RAVON) niet verwacht op beide onderzoekslocaties.

Effecten op laag beschermde voortplantende en overwinterende amfibieën kunnen geminimaliseerd worden door de werkzaamheden uit te voeren buiten de voortplantings- en overwinteringsperiode van amfibieën. De maanden september en oktober zijn in de regel het meest geschikt (minst schadelijk) voor het uitvoeren van werkzaamheden op zowel het land als in/ nabij water.

3.6 Vissen

Er zijn geen beschermde vissoorten aangetroffen op beide onderzoekslocaties. Op basis van de terreingesteldheid in combinatie met de resultaten van het veldwerk worden geen beschermde vissoorten verwacht.

3.7 Overige soorten

Gezien de terreingesteldheid van beide onderzoekslocaties en bekende verspreidingsgegevens, kan worden geconcludeerd dat er geen reptielen en zwaarder beschermde dagvlinders, libellen en overige ongewervelden zijn niet aangetroffen en niet te verwachten. Dergelijke soorten zijn veelal zeer kritisch en daardoor gebonden aan zeer specifieke biotopen die binnen de locaties niet voorkomen.

4 Geraadpleegde bronnen

- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2008). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Concept, Versie 1.1. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.
- Lange E., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)
- Natuurloket (www.natuurloket.nl).
- Provincie Drenthe (2004). Ecologische structuren, POPII. Vaststelling Provinciaal Omgevingsplan Drenthe. POPII, kaart 7.
- Provincie Drenthe (2008). Concretisering EHS. Atlas van Drenthe.
- Provincie Drenthe (www.drenthe.nl).
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).
- RAVON (2005). Gegevens inhaalslag 2005. Drenthe.
- Vries, E. de & M. van der Sluis. (2007). Natuurwaardenonderzoek Bedrijventerrein De Wieken Hoogeveen; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 06-014. EcoGroen Advies, Zwolle.

BIJLAGE

BIJLAGE I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?

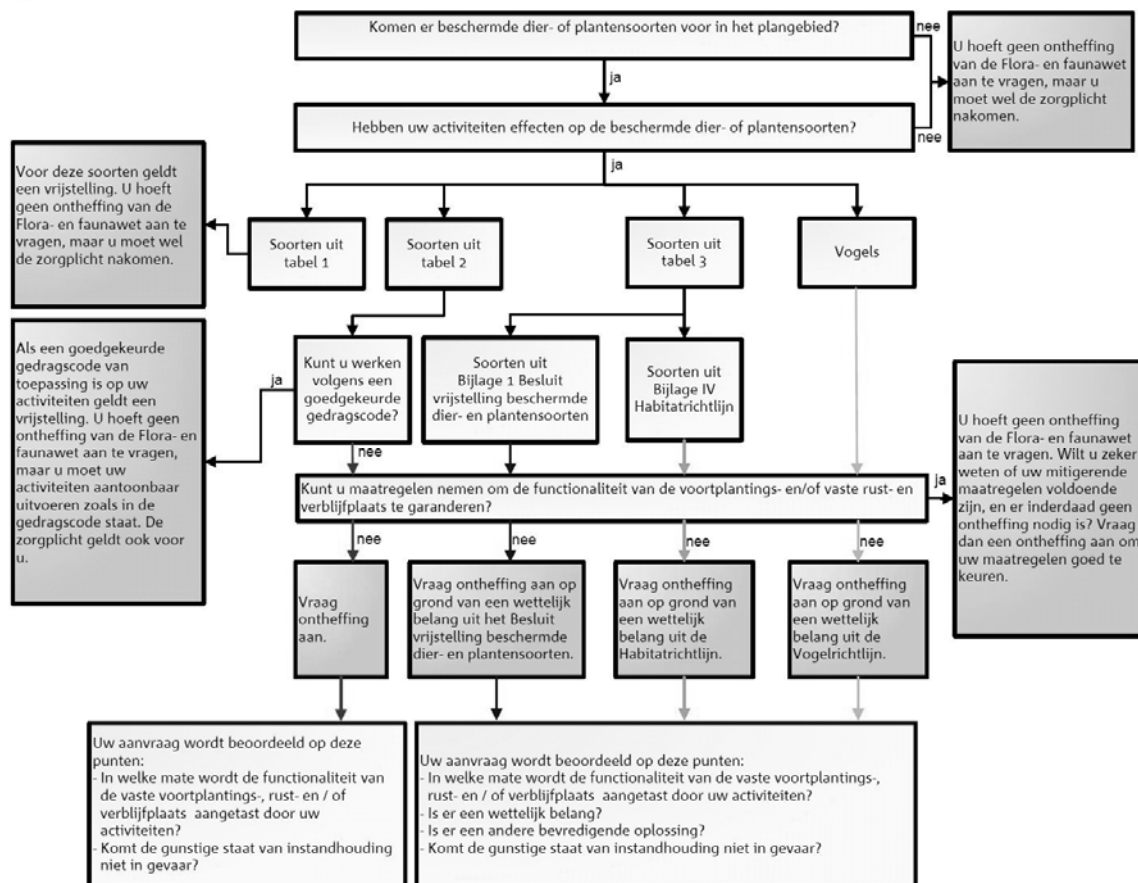
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels¹.

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

Rode lijsten

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

Los van de Flora- en faunawet heeft de Minister van LNV ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.minlnv.nl 'Onderwerpen Natuur'. U kunt daar ook verleende ontheffingen inzien.

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.